

# МОТИВИ

## към проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за управление на отпадъците

### I. Причини, които налагат разработването на проект на Закон за изменение и допълнение (ЗИД) на Закона за управление на отпадъците (ЗУО):

Във връзка с приетата Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021-2027 г., изменението на *Рамковата директива 2008/98/ЕО за отпадъците*, въвеждането в експлоатация на *Националната информационна система „Отпадъци“* (НИСО), одобрения *План за намаляване на административната тежест* приет с *Решение № 233 от 29 март 2024 г. на Министерския съвет*, както и установени административни празноти и несъответствия свързани с прилагането на действащия към момента Закон за управление на отпадъците (ЗУО) и предвид забележките в официално уведомително писмо на Европейската комисия по процедура за нарушение № 2023/2143, свързани с установени пропуски при транспонирането на *Рамковата директива 2008/98/ЕО за отпадъците* е необходимо да бъде разработен настоящия проект на ЗИД на ЗУО.

В продължение на усилията на правителството за подобряване на регулаторната политика на страната, включително в контекста на процеса по присъединяване на Република България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и по-специално в рамките на наблюдението, извършвано от Комитета за регулаторна политика, Министерски съвет е приел *План за намаляване на административната тежест* приет с *Решение № 233 от 29 март 2024 г.*, във връзка с който в настоящия ЗИД на ЗУО са направени промени, чрез които да се постигне намаляване на документооборота. Налице е необходимостта за служебно събиране на документи, с цел облекчаване на лицата, кандидатстващи за издаване на разрешителни и регистрационни документи.

Електронните административни услуги и процеси водят до подобряване на качеството на обслужване, до повишаване на вътрешната ефективност на публичния сектор и намаляват административната тежест. През 2020 г. е въведена в експлоатация *Национална информационна система „Отпадъци“* (НИСО), поддържана от Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), обезпечаваша и съдържаща данни относно количествата отпадъци, както и за лицата извършващи дейности с тях. Към настоящия момент, системата е разработена и дава възможност на задължените лица по ЗУО, освен да предоставят електронно информация, също така да заявяват и подават своите искания за издаване на разрешения и регистрационни документи, електронно. В тази връзка отпада необходимостта тези документи да бъдат предоставяни от тях на хартиен носител. Предвид изложеното, както и с цел намаляване на употребата на хартия е наложително да бъде извършена промяна по отношение начина на подаване на документация, а именно по електронен път чрез НИСО.

Във връзка със специфичните изисквания на ЕС, свързани с намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда с ПМС 354 от 26.10.2021 г. е приета *Наредбата за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда*. В тази връзка следва да се определи компетентният орган, който ще осъществява контрол по спазването на тези изисквания, разписани в цитирания подзаконов нормативен документ, както и предвиждането на наказателна разпоредба за лицата, които не изпълняват нормативните изисквания.

Във връзка с Регламент (ЕС) 2022/2400 на Европейския Парламент и на Съвета от 23 ноември 2022 година за изменение на приложения IV и V към Регламент (ЕС) 2019/1021 относно устойчивите органични замърсители е необходимо да бъде въведено задължително разделно събиране на отпадъците от пепел и сажда, образувани от домакинствата и на летливата пепел, образувана от съоръженията за производството на топло- и електроенергия от биомаса. Съгласно цитирания регламент тези изисквания следва да бъдат вменени на органите на местната власт и операторите на тези съоръжения, което може да бъде осъществено само чрез приемането на ЗИД на ЗУО.

Налице е и необходимост, органите на местното управление да обособят най-малко една площадка за предаване на отпадъци, в т.ч. и строителни, генерирани от домакинствата на територията на всяка община. Тази норма цели да предотврати нерегламентираното изхвърляне на отпадъци на неразрешени за това места, както и образуването на нерегламентирани сметища на територията на общините.

Предложенията за изменение на ЗУО по управление на строителните отпадъци са изготвени след анализ на съществуващите условия в България. Същите имат за цел да допринесат за по-висока степен на оползотворяване на строителните отпадъци, прилагането на по-високоотговорни цели на рециклираните материали и за влагане на продукти след подготовка за повторна употреба, както и за преодоляване на някои лоши практики.

Насочени са към ЗУО като основен нормативен акт в областта на управление на строителните отпадъци, като са съобразени и други нормативни актове с цел да бъдат преодоляни несъответствията и установените проблеми, а нормативната уредба да стане по-ефективна.

Основният подход, който е възприет при формулиране на предложения за изменения и допълнения на нормативната уредба, е да се осигури приемственост и съгласуваност със съществуващите основни разпоредби по управление на строителните отпадъци.

Промените са съобразени със следните критерии:

- постигане на обективност и справедливост на законодателството;
- баланс между разходите и ползите за бизнеса и обществото;
- създаване на условия за извършване на широкомащабна подготовка за повторна употреба и рециклиране на строителните отпадъци;
- създаване на условия за изпълнение на целите за влагане на рециклирани материали и на продукти след подготовка за повторна употреба;
- повишаване на ефективността на механизмите за контрол.

Изменението на *Рамковата директива 2008/98/ЕО за отпадъците* налага употребяваните и отпадъчните текстилни, свързани с текстила и обувките продукти да се събират разделно от другите потоци отпадъци, в тази връзка същото се предвижда да бъде въведено чрез съществуващите системи по чл. 14, ал. 2. Целта е да бъде запазена възможността за повторната им употреба, както и потенциала им за висококачествено рециклиране.

С цел избягване на тълкуванията е необходимо да се направят промени, в сега действащия закон, като категорично се посочват видовете режими, на които подлежат лицата, извършващи дейности с отпадъци.

Установена е необходимост от допълване правомощията на контролните органи по отношение на условията, при които издадените документи за дейности с отпадъци могат да бъдат прекратени или отнети от компетентния орган. Това се налага поради установена порочна практика от страна на некоректни оператори, които в действителност не извършват дейности с отпадъци.

Установена е необходимост за изготвяне на ежегоден доклад от страна на ИАОС относно управлението на битовите отпадъци на национално ниво за предходната година. Същият следва да бъде изготвян въз основа на събраните данни чрез НИСО.

След изготвянето му, доклада трябва да бъде предоставен за утвърждаване от министъра на околната среда и водите.

Наличието на множество нерегламентирани замърсявания с отпадъци по общинската и републиканската пътна мрежа налага въвеждането на ново изискване за докладване веднъж годишно от собствениците на пътища. Нормата цели да вмени на задължените лица по-категоричен начин необходимостта от изготвянето на план-график за почистване на отпадъците, включително и при нерегламентирано изхвърляне такива, който график да послужи на компетентните органи с цел осъществяване на ефективен контрол.

От практиката е установено, че с издаване на разрешение на организация по оползотворяване на МРО, изпълняваща целите си чрез оператори (подизпълнители) с недостатъчен капацитет и техническата обезпеченост, се създава предпоставка за неизпълнение на целите на организацията, респективно на националните цели за оползотворяване на съответния МРО. В тази връзка е необходимо да бъде въведено изискване, преди издаване на разрешението да се извърши проверка на подизпълнителите, с които организацията за оползотворяване е сключила договор за постигане и изпълнение на целите по събиране и оползотворяване на съответния поток МРО. С това допълнение се цели установяване на техническата обезпеченост и капацитет на инсталациите и/или съоръженията, с които даден подизпълнител се ангажира да постигане необходимите нива на оползотворяване на отпадъците.

С цел осигуряване на публичност е необходимо да се създаде задължение за организациите по оползотворяване да публикуват информация на интернет страницата си относно номера, датата и срока на действие на разрешението, издадено по реда на глава пета, раздел III от ЗУО.

С предлаганите изменения се създава задължение за организациите по оползотворяване в 7-дневен срок от прекратяване действието на разрешението, издадено по реда на глава пета, раздел III от ЗУО, да уведоми членовете си и да предприеме действия по прекратяване на договорите по чл. 14, ал. 5 от ЗУО. Посоченото ще създаде гаранция за защита правата на членовете.

В настоящия ЗУО липсва задължително изискване на извършване на проверка на място на площадката от контролните органи преди издаването на регистрационен документ за извършване на дейности по третиране на отпадъци. Този пропуск е предпоставка за издаване на документи на лица, експлоатиращи площадки неотговарящи на нормативните изисквания, както и липса на съоръжения и инсталации необходими за извършването на съответните дейности в тези обекти. С цел преустановяване на тази порочна практика се въвежда изискване преди извършване на регистрация и издаване на регистрационен документ за дейности по третиране на отпадъци, контролните органи да извършват проверка, с цел установяване съответствието на площадката с нормативните изисквания.

С проекта на ЗИД на ЗУО се въвеждат промени, чрез които се предвижда законова рамка за осъществяване на последващ контрол, както и се внася конкретика по отношение на наказанията, предвидени със закона. От своя страна тези промени целят осъществяването на ефективен контрол, извършван от компетентните органи.

С настоящия проект на ЗИД на ЗУО се предвижда завишаване размера на налаганите глоби и санкции за физическите и юридическите лица, които извършват нерегламентирани дейности с опасни и неопасни отпадъци, тъй като в последните години незаконното изхвърляне на отпадъци се превърна в сериозен екологичен и обществен проблем. В контекста на нарастващите екологични предизвикателства свързани с нерегламентирано изхвърляне на отпадъци и необходимостта от адекватно прилагане на европейското законодателство е наложително да се предприемат спешни и решителни мерки за справяне с нерегламентираните сметища. В цялата страна ежедневно постъпват сигнали към местните администрации и регионалните инспекции

по околната среда и водите за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци. Въпреки съществуващите нормативни разпоредби, настоящите санкции и мерки не са достатъчно ефективни за предотвратяване на тези нарушения. Това от своя страна налага необходимостта от по-строги наказания за нарушителите. Санкциите следва да бъдат съизмерими на сериозността на нарушението, което ще гарантира извършването на бъдещи нарушения. Към момента определенияте в ЗУО глоби и санкции не са актуализирани от над 10 години. Съществуващата инфлация и настоящите икономически условия, водят до факта, че настоящите санкции не кореспондират с тежестта и значимостта на извършеното нарушение спрямо защитата на околната среда и по този начин не осигуряват търсения възпиращ ефект.

С изменението на ЗУО по отношение на негодните за употреба продукти за растителна защита и опаковки от тях, се цели да се определи отговорността на земеделските стопани по управление на отпадъците, генерирани от дейността им и да се постави основа за предприемане на ефективни действия по предотвратяване на нерегламентирано управление на тези отпадъци.

За всички промени в ЗИД на ЗУО, чрез които се въвеждат нови задължения са предвидени съответно срокове, в които задължените лица да се приведат в съответствие с новите законови разпоредби.

## **II. Предлагащите по-важни изменения и допълнения могат да бъдат обобщени, както следва:**

- С цел намаляване на употребата на хартия, с проекта на ЗИД на ЗУО е предвидена промяна по отношение начина на подаване на документация, а именно по електронен път чрез НИСО.

- С настоящия проект на ЗИД на ЗУО се определя компетентният орган, който ще осъществява контрол по спазване изискванията на *Наредбата за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда*, приета с ПМС 354 от 26.10.2021 г. Предвидена е и наказателна разпоредба.

- Въвежда се и изискване органите на местното управление да обособят най-малко една площадка за безвъзмездно предаване на отпадъци, генерирани от домакинствата на територията на всяка община.

- С цел избягване на тълкуванията се правят промени, в сега действащия закон, като категорично се посочват видовете режими, на които подлежат лицата, извършващи дейности с отпадъци.

- Направени са и промени по отношение на условията, при които документи за дейности с отпадъци могат да бъдат прекратени или отнети от компетентния орган.

- Въвежда се ново изискване за докладване веднъж годишно от собствениците на пътища.

- Въвежда се изискване за извършване на проверка на подизпълнителите, с които организацията за оползотворяване е сключила договор за постигане и изпълнение на целите по събиране и оползотворяване на съответния поток МРО.

- Въвежда се изискване преди извършване на регистрация и издаване на регистрационен документ за дейности по третиране на отпадъци, контролните органи да извършват проверка, с цел установяване съответствието на площадката с нормативните изисквания.

- С проекта на ЗИД на ЗУО се въвеждат промени, чрез които се предвижда законова рамка за осъществяване на последващ контрол, както и се внася конкретика по отношение на наказанията, предвидени със закона.

- С цел преустановяване извършването на нерегламентирани дейности с опасни и неопасни отпадъци, с настоящия проект на ЗИД на ЗУО се предвижда

завишаване размера на налаганите глоби и санкции на физическите и юридическите лица, които извършват такива дейности.

- С изменението на ЗУО по отношение на негодните за употреба продукти за растителна защита и опаковки от тях, се цели да се определи отговорността на земеделските стопани по управление на отпадъците, генерирани от дейността им и да се постави основа за предприемане на ефективни действия по предотвратяване на нерегламентирано управление на тези отпадъци.

### **III. Очаквани резултати от прилагането на проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за управление на отпадъците:**

1. Хармонизиране на изискванията на националното законодателство с изискванията на ЕС в областта на управлението на отпадъците.

2. С настоящия проект на ЗИД на ЗУО са предприети действия за отстраняване на забележки посочени в официално уведомително писмо на Европейската комисия по процедура за нарушение № 2023/2143, относно транспонирането в българското законодателство на *Директива (ЕС) 2018/851, изменяща Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците.*

3. Облекчаване на административната тежест.

4. Разширяване отговорностите на местната власт, свързани с управлението на строителните отпадъци, вкл. отпадъците от пепел и сажди, образувани от домакинствата на съответната община.

5. Засилване на контрола върху дейността на лицата, извършващи дейности с отпадъци, както и организациите по оползотворяване и на лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално.

6. Преодоляване на идентифицирани проблеми при прилагането на ЗУО.

7. Ограничаване на рисковете за околната среда при дейностите с третиране на отпадъци чрез въвеждането на нови наказателни норми.